

**Uniwersytet
Kazimierza
Wielkiego
w Bydgoszczy**

**Kolegium II
WYDZIAŁ PEDAGOGIKI**

**WYTYCZNE
DLA RAD KIERUNKÓW
DO PROCEDURY DYPLOMOWANIA
NA WYDZIALE PEDAGOGIKI**

Szanowni Państwo,

Przedstawiony dokument stanowi wytyczne dla Rad Kierunków do opracowania Regulaminów procedury dyplomowania na kierunkach prowadzonych na Wydziale Pedagogiki w ramach Kolegium II i jest zgodny z aktualnymi regulacjami prawa: Ustawy o szkolnictwie wyższym., prawa własnego Uczelni oraz procedurą dyplomowania w Kolegium II. Stanowi pomoc w opracowaniu zasad, form i zagadnień dla weryfikacji efektów uczenia się przypisanych seminarium dyplomowym/magisterskim właściwym dla studiowanego kierunku, poziomu i profilu kształcenia. W procesie dyplomowania uczestniczą Rady Kierunku, które zgodnie z przyjętymi w Uczelni regulacjami sprawują bezpośredni nadzór nad prawidłowością dyplomowania na danym kierunku studiów w oparciu o opracowany i aktualizowany przez daną Radę Kierunku *Regulamin procedury dyplomowania*. Materiał jest kierowany także do promotorów prac licencjackich i magisterskich oraz studentów przygotowujących się do składania egzaminów dyplomowych na Wydziale Pedagogiki.

Prodziekan ds. Kształcenia

Wydział Pedagogiki

Spis treści

I. Szczegółowe warunki zasad dyplomowania na Wydziale Pedagogiki w ramach Kolegium II (zgodnie z decyzją Rady Kolegium II o przyjęciu procedury dyplomowania)	4
II. Zasady weryfikacji efektów uczenia się przypisanych seminariom dyplomowymi.....	7
III. Wybrane style cytowania i zapisu bibliograficznego	17
IV. Szczegółowe zasady przeprowadzania egzaminów dyplomowych	22
Egzamin dyplomowy na kierunkach studiów o profilu ogólnoakademickim	
Egzamin dyplomowy na kierunkach studiów o profilu praktycznym	

I. Szczegółowe warunki zasad dyplomowania na Wydziale Pedagogiki w ramach Kolegium II (zgodnie z decyzją Rady Kolegium II o przyjęciu procedury dyplomowania)

1. Program kształcenia jako warunek ukończenia studiów przewiduje przygotowanie pracy dyplomowej/magisterskiej połączone ze złożeniem egzaminu dyplomowego. Obowiązek spełnienia tego wymogu traktowany jest jako część planu ostatniego roku studiów. Student jest zobowiązany złożyć pracę dyplomową/magisterską w postaci papierowej oraz w postaci elektronicznej (za pomocą informatycznych nośników danych) do 30 czerwca na studiach stacjonarnych i do 30 września na studiach niestacjonarnych. Szczegóły dotyczące składania pracy dyplomowej i konsekwencje związane z niewywiązaniem się w terminie z tego obowiązku oraz możliwości przesunięcia terminu złożenia pracy dyplomowej zawiera § 48, pkt. 1-4 Regulaminu Studiów UKW (Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 56/2024/2025 Senatu UKW z dnia 29 kwietnia 2025 r.).
2. Zasady weryfikacji efektów uczenia się przypisanych seminariom dyplomowym/magisterskim prowadzonym na Wydziale Pedagogiki określają Rady Kierunku zgodnie z obowiązującą w Kolegium II procedurą dyplomowania, aktualnymi wytycznymi Uczelni (w tym Regulaminem studiów i Zarz. Rektora UKW w sprawie zasad składania i archiwizacji prac dyplomowych z wykorzystaniem systemu Archiwum Prac Dyplomowych oraz sprawdzania prac dyplomowych z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego) oraz szczegółowymi wytycznymi w zakresie dyplomowania na Wydziale Pedagogiki.
3. Pracę dyplomową/magisterską student przygotowuje pod kierunkiem nauczyciela akademickiego posiadającego co najmniej stopień naukowy doktora. Rada Kolegium i Dyrektor Kolegium upoważnia do kierowania taką pracą wybranego nauczyciela akademickiego na podstawie propozycji Prodziekana Wydziału Pedagogiki ds. Kształcenia.
4. Praca dyplomowa/magisterska musi mieć charakter autorski. Szczegóły dotyczące oceny samodzielności pracy reguluje Zarz. Rektora UKW w sprawie zasad składania i archiwizacji prac dyplomowych z wykorzystaniem systemu APD oraz sprawdzania prac dyplomowych z wykorzystaniem JSA, a także odrębne przepisy zgodnie z § 47 pkt. 6, 7 oraz 12 Regulaminu Studiów UKW (czyt. dalej *Wytyczne ...* III cz., s. 19).
5. W przypadku popełnienia przez studenta czynu polegającego na przypisaniu sobie w pracy autorstwa istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu ponosi on odpowiedzialność dyscyplinarną zgodnie z § 47 pkt. 11-12 Regulaminu Studiów UKW.
6. Studenci wybierają promotora pracy dyplomowej/magisterskiej z oferty Wydziału Pedagogiki przedstawionej przez Prodziekana, a zaakceptowanej przez Radę Kolegium w danym roku akademickim zgodnie z § 47 pkt. 3-5, 14 Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 56/2024/2025 Senatu UKW z dnia 29 kwietnia 2025 r.
7. Tematyka prac dyplomowych/magisterskich realizowanych na Wydziale Pedagogiki powinna wiązać się ze specyfiką, poziomem i profilem kierunku studiów. Temat pracy dyplomowej, zgodnie z § 47, ust.. 15 i 17 Regulaminu Studiów oraz Procedurą dyplomowania w Kolegium II zostaje zgłoszony przez promotora do właściwej Rady Kierunku, która weryfikuje zgodność tematu z kierunkiem, poziomem, profilem studiów

studenta i dorobkiem promotora, a następnie przekazuje zaakceptowany temat do ostatecznego zatwierdzenia przez Prodziekana ds. Kształcenia. Ustalenie tematu pracy jest jednym z warunków zaliczenia pierwszego semestru rozpoczętego seminarium dyplomowego/magisterskiego, stąd zgłoszenie tematu odbywa się z zachowaniem wskazanych w prawie Uczelni terminów:

- na studiach pierwszego stopnia i na studiach drugiego stopnia nie później niż na dwa semestry przed terminem ukończenia studiów,
 - na jednolitych studiach magisterskich stacjonarnych do końca pierwszego semestru trwania seminarium,
 - na jednolitych studiach magisterskich niestacjonarnych do 31 marca na IV roku studiów.
8. Oceny pracy dyplomowej/magisterskiej dokonują: promotor oraz jeden recenzent, z zachowaniem zasad określonych w § 47, ust. 7-10 oraz § 48, ust. 2 Regulaminu Studiów. W przypadku jednej oceny niedostatecznej Dyrektor Kolegium powołuje drugiego recenzenta. W przypadku uzyskania drugiej oceny niedostatecznej Rektor podejmuje decyzję o skreśleniu z listy studentów. Studentowi przysługuje prawo do wznowienia studiów w celu przygotowania nowej pracy dyplomowej/magisterskiej (zgodnie z § 47, ust. 8 Regulaminu Studiów).
 9. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym, który odbywa się przed komisją powołaną przez Dyrektora Kolegium. W skład komisji wchodzi: przewodniczący (Dyrektor Kolegium lub upoważniony przez niego profesor/doktor habilitowany) oraz promotor i recenzent. Warunkiem przystąpienia studenta do egzaminu dyplomowego jest uzyskanie zaliczenia ostatniego semestru lub roku studiów, uzyskanie co najmniej dostatecznej oceny z pracy dyplomowej oraz złożenie wszystkich wymaganych dokumentów. Wyznaczenie terminu egzaminu powinno nastąpić w ciągu trzech miesięcy od daty złożenia pracy dyplomowej.
 10. Egzamin dyplomowy jest przeprowadzany w formie umożliwiającej potwierdzenie osiągnięcia założonych efektów uczenia się. Szczegółowe zasady potwierdzania efektów uczenia się, ze wskazaniem metod podsumowujących oraz technik potwierdzania efektów, wypracowane przez właściwą Radę Kierunku Wydziału Pedagogiki zgodnie ze studiowanym kierunkiem kształcenia. Po zakończeniu egzaminu dyplomowego wystawia się oceny według skali zamieszczonej w § 32 ust. 1-5 Regulaminu Studiów. Podstawą do obliczenia ogólnego wyniku studiów jest średnia ocen obliczana według wzoru zamieszczonego w § 49 ust. 15 Regulaminu Studiów. Z przebiegu egzaminu dyplomowego sporządza się protokół w formie określonej w § 49 ust. 14 Regulaminu Studiów. Szczególne sytuacje związane z uzyskaniem oceny niedostatecznej lub nieprzystąpieniem przez studenta do egzaminu dyplomowego w ustalonym terminie reguluje § 50 Regulaminu Studiów.
 11. Egzamin dyplomowy może mieć charakter otwarty. Można go przeprowadzić na wniosek studenta lub promotora (po wzajemnym uzgodnieniu) złożony do Dyrektora Kolegium (wraz z załączoną pracą dyplomową/magisterską) nie później niż na 3 tygodnie przed przewidywanym terminem egzaminu dyplomowego. Po udzieleniu zgody na egzamin

dyplomowy otwarty, Dyrektor Kolegium podaje jego termin w formie pisemnej na tydzień przed dniem jego złożenia.

Otwarty egzamin dyplomowy można przeprowadzić w środowisku pracy typowym dla określonej studiowanej dziedziny działalności lub w środowisku badawczym studiowanej dyscypliny. W otwartym egzaminie dyplomowym biorą udział członkowie komisji egzaminu dyplomowego oraz inne zainteresowane osoby (ze środowiska akademickiego lub/i pozaakademickiego). Inne zainteresowane osoby nie mają prawa zadawania pytań oraz uczestnictwa w części niejawniej posiedzenia komisji dotyczącej oceny egzaminu.

12. Ukończenie studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich następuje z datą założenia egzaminu dyplomowego z pozytywną oceną. Absolwent studiów pierwszego stopnia otrzymuje dyplom ukończenia studiów wyższych z tytułem licencjata. Absolwent studiów drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich uzyskuje tytuł magistra. Absolwenci studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich otrzymują suplement zawierający wykaz zaliczonych modułów w ramach toku studiów wraz z przypisanymi im punktami ECTS oraz uzyskanymi ocenami. Na dyplomie ukończenia studiów wyższych wpisuje się ogólny wynik studiów, zgodnie z zasadą zawartą w § 51 ust. 6 Regulaminu Studiów.
13. Warunkiem otrzymania przez studenta dyplomu wraz z dwoma odpisami i suplementem do dyplomu w terminie 30 dni od dnia ukończenia studiów jest uregulowanie wszystkich zobowiązań wobec Uniwersytetu oraz spełnienie wymagań zawartych w § 51 ust. 1-4 oraz 8 Regulaminu Studiów.

II. Zasady weryfikacji efektów uczenia się przypisanych seminariom dyplomowym i magisterskim prowadzonym na Wydziale Pedagogiki i opis form pracy dyplomowej/magisterskiej

1. Program kształcenia jako warunek ukończenia studiów przewiduje **przygotowanie pracy dyplomowej/magisterskiej** połączone ze **złożeniem egzaminu dyplomowego**. Obowiązek spełnienia tego wymogu jest traktowany jako część planu ostatniego roku studiów.
2. **Tematyka prac dyplomowych/magisterskich** przygotowujących na Wydziale Pedagogiki powinna wiązać się ze specyfiką, profilem i poziomem kierunku studiów oraz dorobkiem naukowo-badawczym promotora (na profilu ogólnoakademickim) i dorobkiem naukowo-dydaktyczno-wdrożeniowym (na profilu praktycznym).
3. Temat pracy dyplomowej/magisterskiej, jest zgłaszany przez promotora w terminie zgodnym z Regulaminem studiów (§ 47, ust. 15) i Regulaminem procedury dyplomowania na danym kierunku studiów przyjętym przez Radę Kierunku, celem zatwierdzenia. Zatwierdzenia tematu dokonuje prodziekan Wydziału Pedagogiki na podstawie wcześniejszej weryfikacji i akceptacji Rady Kierunku.
4. **Praca dyplomowa/magisterska** jest jednym z elementów potwierdzających osiągnięcie efektów uczenia się przypisanych seminarium dyplomowemu/magisterskiemu. Przewiduje się następujące formy prac dyplomowych:
 - 1) raport z badań,
 - 2) krytyczny przegląd literatury na określony temat/esej naukowy(esej powinien zawierać maksymalnie 40 tys. znaków typograficznych),
 - 3) projekt działań społecznych (wszczegółności edukacyjnych, wychowawczych, socjalnych, resocjalizacyjnych, rehabilitacyjnych),
 - 4) analiza praktyk społecznych (wszczegółności edukacyjnych, wychowawczych, socjalnych, resocjalizacyjnych, rehabilitacyjnych),
5. Praca licencjacka powinna zawierać od ok. 90 tys. do ok. 108 tys. znaków typograficznych (nie wliczając aneksów). Praca magisterska powinna zawierać od ok. 140 tys. do ok. 216 tys. znaków typograficznych (nie wliczając aneksów).
6. Opis form prac dyplomowych/magisterskich przedstawiono poniżej w następującej kolejności:
 - I. raport z badań,
 - II. krytyczny przegląd literatury na określony temat,
 - III. esej naukowy,
 - IV. projekt działań społecznych (wszczegółności edukacyjnych, wychowawczych, socjalnych, resocjalizacyjnych, rehabilitacyjnych),
 - V. analiza praktyk społecznych (wszczegółności edukacyjnych, wychowawczych, socjalnych, resocjalizacyjnych, rehabilitacyjnych).

1. RAPORT Z BADAŃ

Spis treści

Wstęp

/wskazanie czego dotyczą badania, jakie założono cele, uzasadnienie wyboru tematu/

Część teoretyczna

/problematyka badań w literaturze przedmiotu/

Część metodologiczna

- > Cel i przedmiot badań;
- > Problemy badawcze i hipotezy (dot. strategii badań ilościowych);
- > Zmienne i wskaźniki (dot. strategii badań ilościowych);
- > Skale pomiarowe wskaźników zmiennych;
- > Metody, techniki i narzędzia badawcze;
- > Organizacja i przebieg badań;
- > Dobór próby badawczej;
- > Charakterystyka terenu badań i osób badanych.

Część empiryczna

/prezentacja i analiza wyników badań/

Podsumowanie i wnioski

/ustosunkowanie się do osiągnięcia założonych celów, rozwiązania sformułowanych problemów, weryfikacja hipotez, wnioski mogą mieć charakter teoretyczny i praktyczny/

Bibliografia

Aneks /narzędzie badawcze i inne dokumenty nie zamieszczone w tekście głównym/

Spis wykresów, rysunków, tabel, fotografii

Streszczenie

2. KRYTYCZNY PRZEGLĄD LITERATURY

Krytyczny przegląd literatury przedmiotu przeprowadzany w ramach seminarium licencjackiego to niezależna forma projektu badawczego na określony temat, szczególnie przydatna w pracach o charakterze historyczno-porównawczym, których autorzy starają się wykazać podobieństwa, różnice i zależności dotyczące idei, przekonań, poglądów i form działalności w rzeczywistości społecznej. Wiedzie do jasnego przedstawienia i merytorycznego dookreślenia przedmiotu badań oraz pozwala ujawnić słabości kategorii pojęciowych, koncepcji teoretycznych i metodologicznych przedstawionych w analizowanych źródłach. W dalszej perspektywie umożliwia proponowanie ich modyfikacji, poprawek, uzupełnień; sformułowanie problemów i hipotez dla celów nowych badań lub opracowanie propozycji działań edukacyjnych.

Krytycznego przeglądu literatury przedmiotu dokonuje się w kontekstach historyczno-terytorialnym (zmienność w czasie i przestrzeni danych zagadnień i opisujących je kategorii pojęciowych); teoretycznym (wskazanie ujęć teoretycznych danych zagadnień i ich interpretacji); metodologicznym (wskazanie założeń metodologicznych badań danych zagadnień). Jest to nie tylko analiza treści poszczególnych tekstów, ale także reakcji na nie zawartych w nowszych źródłach i wyrażanych w sferze publicznej. Dokonanie wyboru źródeł do analizy należy uzasadnić w odniesieniu do zakładanego celu pracy oraz określić, które z nich mają charakter podstawowy i pomocniczy. Należy również określić i uzasadnić wybór ram czasowych, autorów i języka źródeł do analizy, a więc czy jest to analiza wyczerpująca, czy wybiórcza.

Cele krytycznej analizy literatury przedmiotu przekładające się na problemy badawcze formułowane w pracy mogą być następujące: wykazanie społecznej i naukowej istotności danych zagadnień; wyznaczenie kontekstu oraz zakresu danych zagadnień dla potrzeb podejmowanego projektu badawczego; określenie okoliczności występowania podejmowanych zagadnień w literaturze przedmiotu na danym obszarze i w danym czasie oraz zapoznanie z założeniami i wynikami badań zbliżonymi do podejmowanego projektu badawczego; ustalenie teoretycznego i metodologicznego wzorca postępowania, do którego będzie można odnieść wyniki własnego projektu badawczego; wskazanie luk epistemologicznych i możliwości wzbogacenia dotychczasowych ustaleń na dany temat.

Struktura pracy powstałej w oparciu o powyższe założenia może być następująca:

Wstęp (uzasadnienie wyboru tematu pracy z uwzględnieniem okoliczności osobistych, społecznych i naukowych; określenie celu pracy)

Rozdział 1 - Założenia metodologiczne

- 1.1. Definicje podstawowych kategorii pojęciowych
- 1.2. Techniki wykorzystane w pracy
- 1.4. Problemy badawcze i cele analizy
- 1.3. Charakterystyka procedury badawczej

Rozdział 2 - Analiza treści literatury przedmiotu

Rozdział 3 - Konkluzja i wnioski

Bibliografia (źródła cytowane)

Literatura (źródła związane z tematem pracy, lecz nie występujące w przypisach)

Załączniki (np. spisy tabel, ilustracji, filmów, dzieł plastycznych, stron internetowych itp.)

Od studenta oczekuje się zachowania postawy niezależności umysłowej wobec tekstów i ich autorów, a jego zadaniem jest przedstawianie stanu faktycznego zawartego w analizowanej literaturze. Istotną sprawnością ćwiczoną podczas seminarium jest gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie informacji w postaci cytatów, notatek, abstraktów, fiszek itp. – Zagadnienie należy uwzględnić w programie seminarium i zakładanych efektach kształcenia.

Wybór literatury:

Creswell J.W.: *Projektowanie badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane*. Kraków 2013, s.51-71.

Grzybowski P.P., Sawicki K.: *Pisanie prac i sztuka ich prezentacji*. Kraków 2010, s.37-49.

Kostera M. (red.): *Antropologia organizacji. Metodologia badań terenowych*. Warszawa 2003, s.142- 156.

Kuziak M., Rzepczyński S.: *Jak pisać?* Bielsko-Biała 2007, s. 281-302.

Rubacha K.: *Metodologia badań nad edukacją*. Warszawa 2008, s.157-164.

3. ESEJ

Esej naukowy to tekst na określony temat, wytworzony przez studenta w uzgodnieniu z jego promotorem, z wykorzystaniem istniejących już tekstów. Zgodnie ze słownikowym znaczeniem, „tekstem” nazywamy ciąg zdań powiązanych merytorycznie, stanowiących określoną całość, służącą porozumiewaniu się ludzi ze sobą. Integralność znaczeniowa tekstu, zwana też jego koherencją, zostaje wyznaczona przez temat wypowiedzi. To znaczy, że student musi pisać na temat, który wskazał w tytule eseju. Teksty, z których student korzysta pisząc esej, to „teksty kulturowe”, czyli teksty wytworzone w kulturze określonego miejsca i czasu historycznego. W eseju naukowym powinno się wykorzystywać przede wszystkim teksty naukowe.

Podstawową formą konstruowania tekstu, zawierającego przegląd literatury na dany temat, jest rozprawka. Jest to forma, z którą studenci zapoznali się już na wcześniejszych etapach edukacji. Celem jej jest przedstawienie autorskiej refleksji na określony temat. Sformułowany we wstępie problem (mający formę pytania) wymaga nie tylko odpowiedzi, ale także ujawnienia przebiegu naszego rozumowania, związanego z dążeniem do jego rozwikłania i przedstawienia w formie tekstu.

Do wyboru mamy dwie drogi:

- 1) formułujemy określoną tezę i dobieramy (z literatury) argumenty, które uzasadniają tezę w sposób najbardziej przekonujący – rozprawka z tezą, oparta na dedukcyjnym toku rozumowania;
- 2) nie zakładamy rozwiązania problemu, ale koncentrujemy się na odnalezieniu (w literaturze) różnych aspektów problemu, aby lepiej zrozumieć istotę przedmiotu badań (objektu badań) i możliwe do przyjęcia perspektywy poznawcze – rozprawka z hipotezą, oparta na indukcyjnym toku rozumowania.

Bardziej wyrafinowaną formą tekstu na określony temat (tworzonego w oparciu o istniejące już teksty kulturowe) jest esej. Formę eseju stosowali starożytni filozofowie, rozwinęli ją myśliciele Oświecenia i zastosowali do kreowania i propagowania nowych idei. Na przełomie XIX i XX rozwinęły się różne szczegółowe eseistyki (literacka, artystyczna, publicystyczna, historyczna, naukowa). W naukach społecznych eseje są stosowane, aby zaakcentować i ujawnić:

- podmiotowy charakter czynności i działań podejmowanych przez człowieka,
- dynamiczny obraz społeczeństwa i kultury,
- złożony i wieloaspektowy charakter interakcji społecznych.

Najbardziej charakterystyczne cechy eseju to:

- nadaje się do interpretacji „tekstów kultury”, stając się nowym tekstem kultury,
- cechuje go elastyczność kompozycyjna i stylistyczna, a o jego koherencyjności decyduje logika argumentacji, podporządkowanej sformułowanej tezie/hipotezie lub konkluzji,
- wyraźnie zarysowany jest podmiot mówiący,
- do eseju odnoszą się wszystkie podstawowe reguły związane z tworzeniem tekstu.

Ponieważ esej naukowy nie wymaga posługiwania się tak precyzyjną metodą badań, jaka jest niezbędna w pracach empirycznych, może pojawić się u autora przeświadczenie, że może

mieć on jakąkolwiek formę. Tak nie jest. Dobry esej charakteryzuje się kilkoma cechami:

- 1) Zawiera rzetelny wstęp oraz zakończenie; we wstępie autor powinien zarysować problem lub problemy, którymi zajmuje się w tekście – problematyka eseju musi być pedagogiczna, tzn. dotyczyć zagadnień, które są przedmiotem studiów z pedagogiki na pierwszym stopniu; w zakończeniu powinien podsumować tezy przedstawione w tekście i wyjaśnić, w jaki sposób odnoszą się one do problemu lub problemów wskazanych we wstępie.
- 2) Zasadnicza część eseju powinna obejmować trzy rozdziały o mniej więcej równej objętości; rozdziały powinny mieć jasną strukturę, powinny być podzielone na podrozdziały, wyodrębnione za pomocą stosownych tytułów; tekst powinien być ujęty w akapity w taki sposób, aby jeden akapit obejmował jedną rozwiniętą myśl.
- 3) W tekście tezy powinny być przedstawiane w sposób zwięzły, spójny i uporządkowany; tez nie powinno być zbyt dużo, gdyż trudno wówczas utrzymać jasność wyводу; należy zadbać o to, aby każda teza dobrze wpisywała się w ogólną strukturę eseju.
- 4) Tezy eseju powinny być przekonujące; w sytuacji gdy jakieś założenie lub omawiany punkt wymaga potwierdzenia, należy odwołać się do źródeł lub przedstawić stosowne przykłady; trzeba pamiętać, że potwierdzanie założeń lub omawianych punktów nie może być zbyt obszerne, trzeba się tu kierować zdrowym rozsądkiem; można przyjąć następującą zasadę: im większe znaczenie danej tezy dla całościowej argumentacji eseju, tym bardziej ta teza powinna być potwierdzona.
- 5) Przedstawiając w eseju swój punkt widzenia autor powinien wziąć pod uwagę możliwe zarzuty, jakie ktoś mógłby podnieść przeciwko jego tezom; jest to wręcz konieczne wówczas, gdy autor stawia tezy kontrowersyjne; należy wykazać, że te zarzuty nie są rozstrzygające dla całości argumentacji; trzeba zadbać, aby przedstawić takie zarzuty, które są w maksymalnym stopniu wiarygodne.
- 6) Pisząc esej naukowy należy pamiętać o potrzebie oryginalności, niemniej nie może to być oryginalność wymuszona, na przykład taka, która polega na występowaniu przeciwko ugruntowanym i powszechnie przyjmowanym koncepcjom.
- 7) W eseju wszystko, co się pisze, powinno odnosić się do głównej tezy, którą się stawia; należy unikać „gadulstwa”, tekst powinien być w maksymalnym stopniu zwięzły.
- 8) Ważną rzeczą jest zadbanie, aby materiał, który się cytuje, był opatrzony właściwymi przypisami; brak takich przypisów może skutkować zarzutem plagiatu.
- 9) Objętość eseju powinna być zgodna ze stosownymi wskazaniem; esej nie powinien być ani znacząco dłuższy, ani znacząco krótszy od tych wskazań; trzeba pamiętać, że niezastosowanie się do tych wymagań może spowodować odrzucenie eseju z powodów formalnych.

Literatura:

Kuziak M., Rzepczyński S.: *Jak pisać?* Wydawnictwo Park Sp. z o.o., Bielsko-Biała 2007, s. 163 - 193.

Berkeley I., *How to Write a*

Philosophy Paper, <http://www.tru.ca/disciplines/eng309/howrit.htm> (data wejścia: 14 marca 2014 r.)

4. PROJEKT DZIAŁAŃ SPOŁECZNYCH

(WSZCZEGÓLNOŚCIEDUKACYJNYCH,WYCHOWAWCZYCH,SOCJALNYCH,RESOCJALIZACYJNYCH,REHABILITACYJNYCH)

Celem projektu społecznego jest zaprojektowanie działań opiekuńczych, pomocowych, wzmacniających, profilaktycznych, kompensacyjnych lub innych, które mają służyć rozwiązaniu dostrzeganego, dokładnie zdiagnozowanego problemu społecznego dotyczącego jednostki, grupy, organizacji, instytucji, bądź danego środowiska lokalnego.

Jak wynika z definicji E. Marynowicz-Hetki projekt stanowi zintegrowanie wszelkiej, interdyscyplinarnej wiedzy w celu rozwiązania problemu, natomiast projektowanie wymaga umiejętności wykorzystania wiedzy o zależnościach i relacjach zachodzących w danym środowisku. Jest to proces wymagający zaangażowania zarówno sfery intelektualnej, jak i emocjonalnej oraz działaniowej (kompetencje) i polega na werbalizowaniu wyobrażeń (J. M. Barbier), co wymaga szeroko pojętej wyobraźni, kreatywności i innowacyjności, czyli twórczego zaangażowania.

W związku z powyższymi wymaganiami na strukturę projektu składają się trzy części, które winny być spójne i wzajemnie się uzupełniające, stanowią je: część teoretyczna, diagnostyczna i naprawcza.

1. Część teoretyczna projektu musi zawierać wybrane teorie, koncepcje, kategorie i pojęcia dotyczące zdiagnozowanego problemu oraz planowanych działań naprawczych w literaturze przedmiotu nauk społecznych i humanistycznych. Najważniejsze są tutaj wybrane tezy uzasadniające istotę problemu (np. dotyczącego sieroctwa społecznego, starości, niepełnosprawności, bezrobocia itp.). Jak w każdym tekście naukowym należy stosować przypisy.
2. W części diagnostycznej należy przedstawić, zgodnie z metodologią diagnozowania w naukach społecznych, dostrzeżony problem w danym środowisku dotyczący konkretnej osoby, rodziny, grupy, instytucji itp. Opis taki winien jasno i spójnie przedstawić diagnozowany problem z wykorzystaniem statystyk, dostępnych badań diagnostycznych w literaturze przedmiotu oraz analiz na podstawie przeprowadzonych badań własnych (ankiety, wywiady itp.). Istotą opisu diagnostycznego jest przedstawienie specyfiki problemu.
3. Część naprawczą stanowi opis zaprojektowanych działań naprawczych, wynikających zarówno z analizy literatury przedmiotu, jak i przeprowadzonej diagnozy, które winny być spójne i tworzyć logiczną całość. Należy tutaj sformułować cele i zadania naprawcze, plan działań z dokładnym harmonogramem ich przeprowadzenia (kto, gdzie, na jakich zasadach, itp.) oraz ich kosztami (materialnymi i niematerialnymi).Całość projektu zamyka bibliografia oraz aneks zawierający zastosowane w diagnozie narzędzia.

Bibliografia:

Barbier J.M., 2006, Działanie w kształceniu i pracy socjalnej. Analiza podejść, Wyd. Śląsk, Katowice

Kantowicz E., 2001, Elementy teorii i praktyki pracy socjalnej, Wydawnictwo UWM, Olsztyn
Rutkowska A., 2011, Projekt socjalny w pomocy społecznej (założenia i praktyczne zastosowanie), Wyd. WERS, Bydgoszcz
Wolska-Prylińska D., 2010, Projekt socjalny w kształceniu i działaniu społecznym, Wyd. Śląsk, Katowice

5. ANALIZA PRAKTYK SPOŁECZNYCH (WSZCZEGÓLNOŚCIEDUKACYJNYCH,WYCHOWAWCZYCH, SOCJALNYCH,RESOCJALIZACYJNYCH,REHABILITACYJNYCH)

We wstępie należy precyzyjnie określić:

- przedmiot badań wskazując jakie praktyki edukacyjne będą analizowane [np. sposoby wspierania rozwoju psychospołecznego dzieci, nastolatków nieśmiałych; agresywnych; sposoby wspierania rozwoju wybranych kompetencji społecznych dzieci, młodzieży – np. umiejętności współpracy, rozwiązywania konfliktów; sposoby wspomagania rozwoju kompetencji wychowawczych rodziców, nauczycieli; zalecane sposoby postępowania w odniesieniu do dzieci o określonych problemach – np. dzieci nadpobudliwych psychoruchowo, czy w odniesieniu do rodziców, którzy nie tworzą swoim dzieciom warunków niezbędnych do rozwoju],
- cele badań,
- zjawisko, którego dotyczą analizowane praktyki edukacyjne. Zjawisko to może występować w społeczności lokalnej, w grupie formalnej lub nieformalnej [np. w grupie przedszkolnej, w klasie szkolnej, w rodzinie] może dotyczyć specyficznego funkcjonowania dziecka [np. nieśmiałości, agresji, niepowodzeń szkolnych] lub grupy [np. klasy - niski poziom tolerancji, wysoki poziom aprobaty dla zachowań agresywnych; np. rodziny – trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dziecka; nauczycieli – niski poziom kompetencji wychowawczych itp.]

Rozdział teoretyczny powinien zawierać przegląd definicji zjawiska [ewentualnie z uwzględnieniem ich teoretycznego rodowodu, historycznej zmienności], którego mają dotyczyć praktyki edukacyjne będące przedmiotem analizy w dalszej części pracy. Bardzo ważną częścią rozdziału jest charakterystyka przyczyny danego zjawiska i jego skutków w oparciu o aktualną literaturę, z uwzględnieniem artykułów w czasopismach naukowych i zasad pisarstwa naukowego. W przypadku gdy przedmiotem badań są praktyki występujące w danej szkole, rodzinie, placówce socjalizacyjnej itp. konieczne jest także omówienie warunków sprzyjających rozwojowi danej dyspozycji np. wytrwałości w działaniu, zdolności do samokontroli, przezwyciężania nieśmiałości. Te wątki stanowią zasadnicze części rozdziału teoretycznego. Ta wiedza staje się bowiem punktem odniesienia do oceny zastanych w rzeczywistości praktyk edukacyjnych.

W rozdziale metodologicznym należy przedstawić opis przedmiotu badań, cele badań, oraz problem główny, ewentualnie problemy szczegółowe, a także opis metody. Jeśli autor decyduje się na zaprezentowanie studium indywidualnego przypadku, to należy opisać uzasadnienie celowości wyboru właśnie tego przypadku badawczego w kontekście podjętego tematu. Jeśli przedmiotem analizy są praktyki edukacyjne przedstawione w literaturze należy określić w jaki sposób została ona dobrana. Np. przeszukano bibliografię zawartości czasopism i druków zwartych publikowaną przez Bibliotekę Narodową z uwzględnieniem okresu [podać lata – np. ostatnie 5 lat]. Należy określić w jaki sposób przeszukiwano bazy danych o publikacjach [np. wg słów w tytule i podać jakie to były słowa]. Jeśli analizujemy praktyki

zastane w rzeczywistości społecznej należy skonstruować rozdział metodologiczny tak, jak dla raportu z badań empirycznych, natomiast analiza wyników badań może mieć charakter jakościowy z uwzględnieniem teoretycznie uzasadnionych kryteriów oceny.

Rozdział dotyczący analizy wyników musi stanowić odpowiedź na problemy badawcze wymienione w rozdziale metodologicznym. Dobrym rozwiązaniem jest przygotowanie na jego podstawie np. prezentacji dla jakiejś grupy osób [rodziców, nauczycieli], materiałów informacyjnych np. ulotek. Prezentacja powinna dotyczyć tych praktyk edukacyjnych, które okazały się być najbardziej skuteczne, albo biorąc pod uwagę ustalone kryteria najbardziej obiecujące. W analizie indywidualnego przypadku konieczne jest powiązanie pogłębionej diagnozy funkcjonalnej z zaprojektowanym programem oddziaływań, a jeśli to możliwe – diagnozy ze zrealizowanym programem oddziaływań i jego ewaluacją.

Wnioski mogą dotyczyć tego, co jest zdaniem autora/autorki pracy najbardziej cenne, wątpliwe, mogą zawierać sugestie dotyczące tego, jak jeszcze można by zbierać informacje o praktykach edukacyjnych dotyczących zjawiska, które było przedmiotem pracy.

Wykaz cytowanej literatury sporządzony zgodnie z obowiązującymi zasadami.

Przykładowe tematy: Wspomaganie rozwoju dzieci nieśmiałych; Sposoby przeciwdziałania przemocy w szkole/klasie; Pomaganie dzieciom z trudnościami w nauce; Wspomaganie rozwoju kompetencji wychowawczych nauczycieli/rodziców; Praca z rodziną zagrożoną; Terapia logopedyczna w rewalidacji ucznia z dysleksją (studium indywidualnego przypadku); Projektowanie wsparcia edukacyjnego dla dziecka słabostyszącego w szkole integracyjnej w klasach I-III .

III. Wybrane style cytowania i zapisu bibliograficznego

Poniżej przedstawiamy syntetyczny opis dwóch standardów cytowania i zapisu bibliografii: stylu APA i stylu według Polskiej Normy (PN).

Generalnie, w literaturze naukowej występują dwa rodzaje cytowania innych prac. Pierwszym z nich jest omówienie (parafraza), czyli odwoływanie się do innego tekstu bez dosłownego przytaczania, drugim – dosłowne przytoczenie fragmentu tekstu. Dosłowne przytoczenie czyjejś wypowiedzi, czyli cytaty zawsze powinno być ujęte w cudzysłów. Każde odwołanie do innej pracy jest w tekście opatrzone odpowiednim odsyłaczem do cytowanej literatury. Spis cytowanej literatury umieszczamy na końcu pracy w części zatytułowanej *Bibliografia*.

Styl APA

Zasady regulujące styl i edycję tekstu naukowego, w skrócie nazywane regułami APA, zostały określone w *Publication Manual of the American Psychological Association*. Reguły APA są co jakiś czas uaktualniane. W 2020 roku wprowadzona została 7. edycja stylu APA.

Styl APA określa szereg reguł dotyczących, m.in. odnotowywania źródeł, jasności i precyzji wypowiedzi, kompozycji całego tekstu, kwestii prawnych i etycznych. Przygotowany (mini)przewodnik obejmuje najważniejsze reguły dotyczące zapisu dwóch elementów tekstu: odsyłaczy i bibliografii.

Odsyłacze umieszczamy w nawiasie w tekście głównym. Nie jest to więc typowy przypis, ale spełnia on tę samą funkcję. Zaletą tego stylu jest prostota i zwięzłość.

Zapis odsyłaczy do cytowanych prac				
Liczba i typ autorów pracy	Pierwszy odsyłacz w tekście	Kolejne odsyłacze w tekście	Pierwszy odsyłacz w tekście w nawiasie	Kolejne odsyłacze w tekście w nawiasie
Praca jednego autora	Nowak (2010)	Nowak (2010)	(Nowak, 2010)	(Nowak, 2010)
Praca dwóch autorów	Nowak, Kowalski (2002)	Nowak, Kowalski (2002)	(Nowak, Kowalski, 2002)	(Nowak, Kowalski, 2002)
Praca trzech autorów	Nowak, Kowalski, Iksińska (1998)	Nowak i in. (1998)	(Nowak, Kowalski, Iksińska, 1998)	(Nowak i in., 1998)
Praca czterech autorów	Nowak, Kowalski, Iksińska, Igrekowska (2009)	Nowak i in. (2009)	(Nowak, Kowalski, Iksińska, Igrekowska, 2009)	(Nowak i in., 2009)
Praca pięciu autorów	Nowak, Kowalski, Iksińska, Igrekowska, Wiśniewski (2000)	Nowak i in. (2000)	(Nowak, Kowalski, Iksińska, Igrekowska, Wiśniewski, 2000)	(Nowak i in., 2000)

Praca sześciu lub więcej autorów	Nowak i in. (2007)	Nowak i in. (2007)	(Nowak i in., 2007)	(Nowak i in., 2007)
Autor korporatywny (w formie powszechnie znanego skrótowca)	Narodowe Centrum Nauki (NCN, 2011)	NCN (2011)	(Narodowe Centrum Nauki [NCN], 2011)	(NCN, 2011)
Autor korporatywny (w formie pełnej nazwy własnej)	University of Rome (2003)	University of Rome (2003)	(University of Rome, 2003)	(University of Rome, 2003)

Źródło: Harasimczuk, J. Ciecuch, J. (2012) Podstawowe standardy edytorskie naukowych tekstów psychologicznych w języku polskim na podstawie reguł APA, Wydawnictwo LiberiLibri, s. 16.

Zgodnie z regułami APA, podczas cytowania nie podaje się imion i inicjałów. Jednak dopuszczalna jest możliwość, zwłaszcza w pracach popularyzatorskich i skierowanych do szerokiego grona odbiorców, aby w pierwszym użyciu w pracy podać imię autora.

W przypadku dosłownego przytaczania fragmentu tekstu należy w odsyłaczu w tekście podać nazwisko autora, rok publikacji oraz numery stron.

Przykład zapisu

(Kostyło, 2000, s. 23-26)

Zapis bibliografii

Książki:

Przykład zapisu

Hejnicka-Bezwińska, T. (2008). *Pedagogika ogólna*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne.

Książki napisane pod redakcją:

Przykład zapisu

Sołtysiak, T. (red.). (2005). *Zagrożenia w wychowaniu i w socjalizacji młodzieży oraz możliwości ich przezwyciężania*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.

Rozdział w pracy zbiorowej:

Przykład zapisu

Melosik, Z. (2005). Młodzież a przemiany kultury współczesnej. W: R. Leppert, Z. Melosik, B. Wojtasik (red.), *Młodzież wobec (nie)gościnnej przyszłości* (s. 13-31). Wrocław: WN DSWE TWP.

Artykuł w czasopiśmie:
Przykład zapisu

Cybał-Michalska, A. (2010). Subiektywny aspekt poczucia tożsamości młodzieży w rzeczywistości globalnej zmiany. *Studia Edukacyjne* 11 (3), 55-66.

Styl według Polskiej Normy (PN)

Styl ten definiuje norma PN-ISO 690:2010 wydana w 2012 r. przez Polski Komitet Normalizacyjny. Polskie normy w zakresie opisu bibliograficznego dopuszczają stosowanie trzech systemów odwołań: przypisy w jednym ciągu, odsyłacze w tekście (system nazwisko-data) oraz system numeryczny. Poniższy opis ograniczony został do wybranych przykładów systemu tworzenia **odsyłaczy** w jednym ciągu. W zamieszczonych poniżej przykładach należy zwrócić uwagę na różne formy zapisu w zależności od rodzaju publikacji (książka konkretnego autora, artykuł w czasopiśmie, artykuł w książce pod redakcją).

Przykłady zapisu

¹ Kwaśnica, Robert. *Dwie racjonalności. Od filozofii sensu ku pedagogice ogólnej*, Wrocław: Wydawnictwo Naukowe DSWE TWP, 2007, s. 34.

² Stemplewska-Żakowicz, Katarzyna. *Koncepcje narracyjnej tożsamości. Od historii życia do dialogowego „ja”*. W: *Narracja jako sposób rozumienia świata*, J. Trzebiński (red.), Gdańsk: GWP, 2002, s. 86.

³ Grzymała-Kazłowska, Aleksandra. Socjologicznie zorientowana analiza dyskursu na tle współczesnych badań nad dyskursem. *Kultura i Społeczeństwo*. 2004, 1 (48).

W zapisie odsyłaczy obowiązkowe jest używanie skrótów. Najczęściej używane skróty to:

- ibidem/tamże – praca była przytaczana w przypisie poprzednim,
- op. cit./dz. cyt. (łac. *opus citatum* – dzieło cytowane) – praca była już wcześniej przytaczana w przypisach, ale nie w przypisie poprzednim,
- idem, eadem, iidem, eadem/tenże, taż, ciż, też – praca autora jest przytaczana bezpośrednio po cytowaniu jego innego dzieła.

Zapis bibliografii

Wykaz i porządek elementów zapisu bibliograficznego – wszystkie typy dokumentów	
Autor (nazwisko, imię)	
Tytuł	
[nośnik]	Obowiązkowo wszystkie typy oprócz druku, np. [fotografia], [partytura]
Miejsce wydania i wydawca	

Data wydania	
[Data aktualizacji]	Obowiązkowo dla źródeł online
[Data dostępu]	Obowiązkowo dla źródeł online
Seria (tytuł i numeracja)	
Nr znormalizowany (ISBN, ISSN)	
Dostęp w Internecie	Adres URL

Książki:

Przykład zapisu

Hejnicka-Bezwińska, Teresa. *Pedagogika ogólna*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, 2008. ISBN 978-83-60501-19-1.

Książki napisane pod redakcją:

Przykład zapisu

Sołtysiak, Teresa (red.). *Zagrożenia w wychowaniu i w socjalizacji młodzieży oraz możliwości ich przezwyciężania*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej. ISBN 83-7096-536-9.

Rozdział w pracy zbiorowej:

Przykład zapisu

Melosik, Zbyszko. Młodzież a przemiany kultury współczesnej. W: R. Leppert, Z. Melosik, B. Wojtasik (red.), *Młodzież wobec (nie)gościnnej przyszłości*. Wrocław: Wydawnictwo Naukowe DSWE TWP. (s. 13-31). ISBN 83-89518-30-9

Artykuł w czasopiśmie:

Przykład zapisu

Cybał-Michalska, Agnieszka. Subiektywny aspekt poczucia tożsamości młodzieży w rzeczywistości globalnej zmiany. *Studia Edukacyjne*. 2010, 11 (3), s. 55-66. ISSN 1233-6688

Polska norma określa ramy o charakterze zalecającym, np. w zakresie stosowania znaków interpunkcyjnych. Dopuszczalne jest również stosowanie formy skróconej – zamiast pełnego imienia autora wpisujemy tylko inicjał. Ważne jest to, aby przyjęte reguły stosować konsekwentnie w całej pracy.

Bibliografia:

Brachfogel, A. [online]. *Opracowanie bibliografii załącznikowej i przypisów bibliograficznych w*

światle aktualnych norm. Materiały konferencyjne. Seminarium: Standardy bibliograficzne 2011. [dostęp: 26 marca 2014]. Dostęp z Internetu: <http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/nfs/materialy-konferencyjne>.

Harasimczuk, J. Ciecuch, J. *Podstawowe standardy edytorskie naukowych tekstów psychologicznych w języku polskim na podstawie reguł APA.*(brak miejsca wydania), Wydawnictwo LiberiLibri, 2012. ISBN 978-83-63487-00-3.

Plagiat i system antyplagiatowy

Obowiązkiem uczestników seminariów dyplomowych/magisterskich jest samodzielne przygotowanie tekstów prac z zastosowaniem wskazanych przez promotorów, a opisanych wyżej zasad cytowania i omawiania źródeł innych autorów. Składając oświadczenie o oryginalności swej pracy autor deklaruje, że nie jest ona częściowo lub w całości plagiatem, czyli przywłaszczeniem autorstwa cudzego utworu w całości lub fragmentach. Dotyczy to zarówno źródeł dostępnych w wersji drukowanej, jak i cyfrowej (np. treści plików i stron internetowych).

Plagiatem jest także wykorzystanie w swej pracy bez porozumienia i pozwolenia czyjegoś pomysłu, tematu, koncepcji badań, narzędzia, układu treści, ryciny (rysunku, fotografii, infografiki), cytowanie lub omawianie treści danego źródła bez podania przypisu, a nawet z podaniem źródła, lecz cudzymi słowami bez zaznaczenia cytatu przy pomocy kursywy lub cudzysłowu. Zasady te należy szczególnie przestrzegać, gdy powstające opracowanie jest efektem zbiorowego namysłu w trakcie realizacji wspólnego projektu (choćby w nawiązaniu do § 47 ust. 16 Regulaminu studiów UKW).

W pracach dyplomowych należy więc bezwzględnie wskazywać pochodzenie źródła pomysłu badań będących podstawą pracy oraz cytować i omawiać opracowania innych autorów zawsze z podaniem źródła. Lepiej jest nawet zbyt często wskazywać w przypisie wykorzystanie w pracy zewnętrznych źródeł, niż być posądzonym o plagiat.

Bibliografia:

Gromkowska-Melosik, A., *Ściąggi, plagiaty, fałszywe dyplomy. Socjopatologia edukacji.* Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2007.

Grzybowski, P.P. Sawicki, K., *Pisanie prac i sztuka ich prezentacji.* Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010, s. 40-42.

Kozłowski, J., *Artykuł.* [w:] „Sprawy Nauki”, nr 1-2/2000, s. 25.

Willma, A., *Kopiujuj-wklej już w szkole. Rozmowa z Sebastianem Kawczyńskim, współtwórcą programu Plagiat.pl.* [w:] „Gazeta Pomorska - Magazyn”, nr 237/2009, s. 18.

IV. Szczegółowe zasady przeprowadzania egzaminów dyplomowych

1. Szczegółowe **zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowego** określa opracowany i aktualizowany przez Radę Kierunku *Regulamin procedury dyplomowania*.
2. **Regulamin** zawiera sposób realizacji egzaminu dyplomowego oraz wykaz zagadnień egzaminacyjnych (w formie załącznika).
3. Załącznik określający wykaz zagadnień egzaminacyjnych na kierunku studiów jest aktualizowany według potrzeb, które określa Rada Kierunku.
4. Regulamin (lub jego aktualizację) wraz z załącznikiem, o którym mowa w pkt. 3, Rada Kierunku przedkłada Prodziekanowi ds. Kształcenia i Radzie Kolegium w roku akademickim, w którym rozpoczyna się nowe seminarium dyplomowe/magisterskie na danym kierunku studiów.
5. **Egzamin dyplomowy na kierunkach studiów o profilu ogólnoakademickim** dotyczy kierunków studiów:
 - Logopedia (studia II stopnia),
 - Pedagogika z modułami (studia I, II stopnia),
 - Pedagogika medialna z nowoczesnymi technologiami w edukacji (studia II stopnia),
 - Pedagogika specjalna (jednolite studia magisterskie),
 - Praca socjalna (studia I, II stopnia),
 - Rozwój osobisty i kariera zawodowa (studia I stopnia),
 - Wspomaganie rozwoju i wsparcie rodziny (studia I, II stopnia),
 - Zarządzanie zasobami ludzkimi i coaching AI (studia II stopnia).
6. **Egzamin dyplomowy na kierunkach studiów o profilu praktycznym** dotyczy kierunków studiów:
 - Logopedia (studia I stopnia).
 - Pedagogika opiekuńcza z profilaktyką uzależnień i socjoterapią (studia I, II stopnia)
 - Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna (jednolite studia magisterskie),
 - Pedagogika resocjalizacyjna (studia I, II stopnia),
7. Przygotowany zbiór zagadnień na egzamin dyplomowy obejmuje dwie grupy zagadnień:
 - *Zagadnienia związane z kierunkiem studiów w aspekcie teoretycznym,*
 - *Zagadnienia związane z praktyką społeczną właściwą dla danego kierunku i przypisanego do kierunku modułu kształcenia.*
8. Regulamin wraz z zagadnieniami egzaminacyjnymi właściwymi tym kierunkom studiów będą zgłoszone i aktualizowane w roku akademickim zgodnie z pkt. 4.

Źródło opracowania:

- Dyplomowanie w Instytucie Pedagogiki. Zasady, formy i zagadnienia dla weryfikacji efektów kształcenia w zakresie seminariów dyplomowych, red. Ewa Filipiak, Helena Ostrowicka, Piotr Kostyło, Bydgoszcz, 2014;
- Dyplomowanie w Instytucie Pedagogiki. Zasady, formy i zagadnienia dla weryfikacji efektów kształcenia w zakresie seminariów dyplomowych (materiały dla promotorów). Aktualizacja, red. Ryszard Gerlach, Helena Ostrowicka, Paweł Trzos, Bydgoszcz, 2018;
- Wytyczne dla rad kierunków do procedury dyplomowania na Wydziale Pedagogiki, Bydgoszcz, 2020.